

มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมว่า “สิ่งที่ฉันทำไปนี้กระทบกระเทือนต่อเกียรติและศักดิ์ศรีของฉันอย่างไร ถ้าฉันเป็นนักเรียนแล้วครูทำกับฉันแบบนี้”

4. ระเบียบวินัยที่ดีต้องไม่ขัดขวางแรงจูงใจของนักเรียน เทคนิคในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาพฤติกรรมใดๆ จะทำให้นักเรียนพ่ายแพ้ตัวเอง ถ้าเป็นการบั่นทอนแรงจูงใจของนักเรียนในการเรียน นักเรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนจะก่อปัญหาทางด้านพฤติกรรมค่อนข้างน้อย แต่ นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยทั่วไปมักจะขาดแรงจูงใจ ซึ่งต้องการเหตุผลและกำลังใจในการเรียนอย่างยิ่ง โดยแนะนำว่า เมื่อครูจะดำเนินการกับนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมก็ให้ตั้งคำถามว่า “วิธีการที่จะใช้นี้ช่วยให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจอะไรบ้าง”

5. ความรับผิดชอบสำคัญกว่าการเชื่อฟัง ซึ่งครูจะต้องแยกแยะความแตกต่างระหว่างความรับผิดชอบกับการเชื่อฟังให้ได้ เนื่องเพราะการเชื่อฟังนั้น หมายถึง การทำตามคำสั่ง คำแนะนำ หรือทำตามที่บอก ส่วนความรับผิดชอบนั้น หมายถึง การตัดสินใจในสิ่งที่คิดที่สุด ซึ่งการเชื่อฟังมีความจำเป็นในเรื่องสุขภาพ ความปลอดภัย แต่เมื่อประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งส่วนมากจะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งนักเรียนมักจะต่อต้าน ดังนั้น ความรับผิดชอบจะเจริญงอกงามอย่างช้าๆ ได้ เมื่อนักเรียนมีโอกาสที่จะพิจารณาข้อเท็จจริงประกอบในการตัดสินใจ ครูจึงควรให้โอกาสนักเรียนในลักษณะอย่างนี้เป็นประจำ

จากหลักการสำคัญของระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพของ เคอร์วินและเมนเดลอร์ (Curwin and Mendler's discipline with dignity) สามารถสรุปได้ว่า การจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนนั้นเป็นส่วนที่มีความสำคัญส่วนหนึ่งของการสอน การแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนจะต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว ต้องปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยการให้เกียรติและศักดิ์ศรี การมีระเบียบวินัยที่ดีต้องไม่ขัดขวางแรงจูงใจของนักเรียน และต้องสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนให้ได้

5. ลักษณะของผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง

สุภาพร จันทร์ศิริโยธิน (2526 : 6) และวไลพร จันทร์ศิริ (2530 : 12-13) ได้กล่าวสรุปถึงลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง คือ เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีลักษณะมุ่งมั่นอดทน มีความเป็นผู้นำ มีความตรงต่อเวลา รู้จักกาลเทศะ มีความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่ออำนาจภายในตนเอง มีความอดทนขยันหมั่นเพียร รู้จักเสียสละและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และยอมรับการกระทำของตน

โสภา แก่นเพชร (2530 : 10-11) ได้กล่าวสรุปถึงลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง คือ เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ ตรง

ต่อเวลา เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ทั้งต่อหน้าและด้านหลังผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้หน้าที่และ
กระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี รู้จักเสียสละ มีความอดทน มีความตั้งใจเพียรพยายาม และยอมรับผล
การกระทำของตน

พรรณทิพย์ พันทอง (2534 : 7) ได้กล่าวสรุปถึงลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง
คือ เป็นผู้ที่มีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีความ
ตรงต่อเวลา และยอมรับการกระทำของตน

ศศิธร ดีเหมาะ (2539 : 7-8) ได้กล่าวสรุปถึงลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเองใน
ด้านต่างๆ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง คือ มีความแน่ใจหรือมั่นใจในความสามารถของตนเอง
จะกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล อีกทั้งยังมีความเชื่อว่า ความสำเร็จตามที่ตั้งใจเป็นผลมา
จากความสามารถ ทักษะหรือการกระทำของตนเอง

2. มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี คือ สามารถนำ ชักจูง แก้ปัญหาและดำเนินกิจกรรมของ
กลุ่มให้ไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ รับผิดชอบต่อกลุ่มได้ มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่
ของตนเอง ตลอดจนให้การสนับสนุนกลุ่มเมื่อตนเองเป็นผู้ตามได้อย่างดี

3. มีความรับผิดชอบ คือ การรู้จักขอบเขตภาระหน้าที่หรือบทบาทของตนเอง สามารถ
ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้เกิดผลดีตามความสามารถได้ และติดตามผลงานที่กระทำไปแล้ว เพื่อ
ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จ ตลอดทั้งสามารถยอมรับในการกระทำของตนเองทั้งในด้านที่เป็น
ผลดีหรือไม่ดี

4. มีความตรงต่อเวลา คือ การที่บุคคลทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือกิจกรรมอย่างใดอย่าง
หนึ่งให้ตรงกับเวลา หรือให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนดให้ เช่น มาตรงตามเวลานัดหมาย ส่งการบ้าน
ตามเวลาที่กำหนด

5. เคารพต่อกฎระเบียบของสังคมทั้งต่อหน้าและด้านหลัง คือ การประพฤติปฏิบัติ โดยไม่
ขัดกับกฎเกณฑ์ทั่วไปของสังคม รวมถึงการปฏิบัติตามระเบียบที่สังคมกำหนดไว้ทั้งต่อหน้าและ
ด้านหลัง

6. มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ลักษณะของพฤติกรรมหรือความรู้สึกรู้สีกของบุคคลที่คิดและ
กระทำโดยไม่หลอกลวงตนเองหรือผู้อื่น ไม่ทุจริต ไม่หาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบ ไม่เอาเปรียบ
ผู้อื่น และละเอียดเกรงกลัวต่อบาป

7. มีความเสียสละ คือ การยอมเสียสละสิทธิ และยอมลำบากเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดย
การช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งได้รับความเดือดร้อนหรือประสบภัยพิบัติให้ได้รับความสะดวกและมีความ
สบายใจมากขึ้น

8. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร คือ การปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สำเร็จด้วยความมานะอดทน มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น มีความพยายามอย่างสม่ำเสมอ มุ่งปฏิบัติหน้าที่การงานจนสำเร็จ

9. ยอมรับผลการกระทำของตน คือ การที่บุคคลรู้ว่าสิ่งที่ได้กระทำลงไปนั้นเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี และเต็มใจที่จะแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีนั้น เช่น การยอมรับผิดเมื่อได้กระทำความผิด ยอมรับในผลงานที่ได้กระทำไปทั้งที่ถูกต้องและผิดพลาด

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2547 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะควมมีระเบียบวินัย ซึ่งปรากฏอยู่ในส่วนของมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 คือ ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ผู้เรียนมีความประหยัด ผู้เรียนมีความเกรงใจผู้อื่น เมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนร่วมและสุดท้ายคือ ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ สามารถประยุกต์เป็นลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเองได้

ส่วน สุพัตรา เทียนอุดม (2536 : 44-46) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง โดยสามารถที่จะจำแนกออกเป็น 4 พฤติกรรมหลักพร้อมทั้งให้รายละเอียด ดังนี้

1. การตั้งใจทำงาน ประกอบด้วย การทำงานที่ได้รับมอบหมายทันทีโดยไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง พยายามทำงานจนเสร็จโดยไม่เล่นไม่คุย อดทนทำงานจนเสร็จโดยไม่เลิกทำกลางคัน ทำงานตามหน้าที่ของตนที่ต้องรับผิดชอบ โดยไม่ต้องเตือน จดจำงานที่ตนต้องทำได้อย่างแม่นยำ และติดตามสอบถามถึงงานที่ตนเองได้รับมอบหมายในวันที่ขาดเรียน เตรียมอุปกรณ์ในการทำงานให้พร้อม ตรวจสอบการบ้านหรืองานที่ทำเสร็จ แล้วหาข้อบกพร่อง และเขียนหนังสือหรือจดงานหรือทำแบบฝึกหัดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย การเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังใน การทำกิจกรรมต่างๆ ไม่แย่งที่นั่งหรือสิ่งของของผู้อื่น โดยเมื่อต้องการยืมสิ่งของของผู้อื่นจะต้องขออนุญาตก่อน และไม่พูดสอดแทรกขึ้นกลางคันขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่

3. การตรงต่อเวลา ประกอบด้วย การทำกิจวัตรประจำวันส่วนตัวเป็นเวลา มาโรงเรียน และกลับบ้านตรงเวลา เข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธงและหน้าห้องเรียนตรงเวลา และส่งงานหรือการบ้านตรงเวลา

4. การปฏิบัติตามระเบียบของสังคม ประกอบด้วย การแต่งตัวดูกระเป๋ียบช้อยบังคับของโรงเรียน มาโรงเรียนทุกวัน ทำงานหรือทำกิจกรรมตรงกับวิชาที่ครูกำสั่งสอน ไม่นำของกินเข้ามารับประทานในห้องเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม หรือห้องนอน ทั้งขณะลงในที่เก็บขยะ ไม่ขีดเขียนบนฝาผนังอาคารเรียน ห้องเรียน โต๊ะนักเรียน จัดเก็บสิ่งของหรืออุปกรณ์ให้เป็นที่หลังจากใช้งาน

เสร็จ รักษาความสะอาดของสมุด หนังสือ โดยไม่ฉีกหรือขีดเขียนเล่น ไม่ว่าจะเล่นเกมใดๆ จะเล่นตามกติกา ไม่ลองหรือเสปสิ่งเสปติด เช่น ทินเนอร์ บุหรี่ ไม้ขีดไฟเงิน สิ่งของของผู้อื่น ไม่เล่นการพนัน เช่น ไพ่ บันเปาะ ปฏิบัติตามกฎจราจร รับประทานอาหารที่มีคุณค่า รักษาร่างกายและเสื้อผ้าให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ และพุดจาสุขภาพเรียบร้อย

จากลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเองข้างต้น ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามแต่ทักษะของผู้รู้แต่ละท่าน หากแต่พอที่จะสรุปความสอดคล้องโดยส่วนใหญ่ของผู้ที่กล่าวถึงในแต่ละคนได้ว่า ผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเองจะต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้ นั่นคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความอดทน ตรงต่อเวลา เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีความเคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ ภูหน้าทีและกระทำตามหน้าที่อย่างดี และต้องเป็นผู้อยอมรับในการกระทำของตนเองด้วย

6. สาเหตุที่นักเรียนขาดระเบียบวินัย

การที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อาจมีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกันหลายประการ ดังที่สมพร สุทัศน์ีย์ (2541, อ้างถึงใน อุทุมพร พรายอินทร์, 2542 : 23-25) ได้ทำการวิเคราะห์สถานการณ์ในโรงเรียนที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยได้ระบุถึงสาเหตุที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมว่า มีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนซึ่งเป็นคนที่มีปัญหาจากตัวครู จากครูไปแบบการปกครองในห้องเรียนหรือในโรงเรียน และจากกฎและระเบียบต่างๆ ของห้องเรียนซึ่งส่วนใหญ่ผู้บริหารหรือครูเป็นผู้กำหนด โดยนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้

มาลินี จุฑะรพ (2539 : 287-288) ได้กล่าวถึง สาเหตุที่มาจากตัวนักเรียนซึ่งเป็นคนที่มีปัญหาว่า อาจมาจากสภาพทางร่างกายของนักเรียนที่ไม่สมบูรณ์ เช่น นักเรียนคนใดที่สุขภาพไม่ดี ก็อาจนั่งหลับในห้องเรียนและมีอารมณ์ไม่คงที่ หรืออาจมาจากสภาพส่วนตัว เช่น ชอบทำอะไรตามใจตัวเอง ชอบเลียนแบบความประพฤติที่ไม่ดีของผู้อื่น หรืออาจมาจากสภาพทางจิตใจ เช่น เป็นนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างหรือทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ไม่ปกติ จึงชอบที่จะแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวอยู่เสมอ

ส่วนสาเหตุที่มาจากตัวครู ซึ่งครูทำหน้าที่สั่งสอน อบรม และขัดเกลานิสัยของนักเรียนในสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ครูย่อมมีอำนาจสิทธิขาดในการควบคุมห้องเรียน แต่บางครั้งจะสังเกตได้ว่า ครูคนหนึ่งเข้าสอนนักเรียนจะไม่ชุกชจน แต่ครูอีกคนหนึ่งเข้าสอนนักเรียนจะไม่สนใจฟังและมีพฤติกรรมแปลกๆ ครูส่วนใหญ่คิดว่า นักเรียนมีความประพฤติไม่ดีเนื่องเพราะมีสาเหตุจากนักเรียนและจากที่บ้านของนักเรียนเอง หากแต่ครูไม่เคยคิดว่าสาเหตุอาจมาจากตัวของครูเองก็ได้ เช่น สอนไม่ดี ไม่เตรียมการสอน พุดจาไม่ชัดเจน ทำให้นักเรียนไม่รู้เรื่อง ไม่สนใจเรียน

ชุกชน หยอกล้อ หรือเกิดจากความไม่ยุติธรรมของครู เช่น ครูผู้ชายรักนักเรียนผู้หญิง ครูผู้หญิงรักนักเรียนผู้ชาย จึงทำให้นักเรียนมีอาการกระด้างกระเดื่อง คือดิ่งและก้าวร้าว หรือเกิดจากการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของครู เช่น นุ่งกระโปรงสั้นจนเกินไป ใส่เสื้อบาง จนทำให้นักเรียนไม่สนใจการเรียนการสอน หากแต่มาสนใจการแต่งกายของครูแทน หรือเกิดจากการที่ครูไม่ให้ความสนใจในการสอน โดยมีการละทิ้งห้องเรียนเพื่อไปจับกลุ่มคุยกัน มาโรงเรียนสาย กลับก่อนเวลา เป็นเหตุให้นักเรียนขาดศรัทธาและไม่เชื่อฟัง

การที่ครูไม่ยอมรับพฤติกรรมบางอย่างของนักเรียนซึ่งติดตัวมาจากบ้าน เช่น ภาษาที่นักเรียนพูดหรือการกระทำบางอย่างที่นักเรียนเคยกระทำมาจากที่บ้าน เมื่อนักเรียนมากระทำที่โรงเรียนแล้วครูแสดงอาการไม่ยอมรับ เมื่อเป็นเช่นนั้นนักเรียนจะรู้สึกคับข้องใจ ทำให้กลายเป็นคนที่ก้าวร้าวและก่อความวุ่นวายขึ้นได้

การที่ครูไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญแก่นักเรียนย่อมเกิดปัญหาพฤติกรรมตามมา เนื่องด้วยธรรมชาติของมนุษย์ต้องการให้คนอื่นเห็นคุณค่า หากไม่เป็นไปเช่นนั้นก็จะเกิดการเรียกร้องความสนใจ เช่น ด้วยการพูดคุยเสียงดัง พูดโพล่งออกมาโดยไม่ได้รับอนุญาต ชุกชนจนเกินเหตุ

นอกจากนี้สาเหตุจากการปกครองห้องเรียนก็มีส่วนทำให้นักเรียนขาดระเบียบวินัยมีความประพฤติไม่เหมาะสม ดังนี้

การปกครองแบบเผด็จการ เนื่องจากครูเป็นคนที่เอาแต่ใจตัวเอง ชอบใช้อำนาจจนเกินเหตุ เช่น การล้อเลียนครู แทนที่ครูจะปฏิบัติไปตามเหตุผล แต่ครูกลับใช้อำนาจโดยการผลักนักเรียนไปกระแทกกับผนังห้องเรียน คำว่าขู่ว่าจะไล่ออกจากโรงเรียน โดยครูไม่เคยสืบหาสาเหตุหรือตั้งปัญหาเพื่อถามตัวเองว่า เพราะเหตุใดนักเรียนจึงทำเช่นนั้น การใช้อำนาจจนเกินเหตุจะทำให้ นักเรียนมีความโกรธแค้น เก็บกด ไม่ยอมรับคิดและมักจะแสดงออกด้วยการแกล้งครูในภายหลัง เช่น ทบกระชกห้องเรียนในวันหยุด รื้อคันไถ้ครู หรือกระทำการอย่างอื่นเพื่อเป็นการแกล้ง

การปกครองที่เข้มงวดกดขี่จนเกินไป เช่น กำหนดให้ทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจ ทำให้นักเรียนเกิดความคับข้องใจ เกิดความไม่มั่นใจ จนเป็นสาเหตุให้นักเรียนมีปฏิกิริยาก้าวร้าวในสถานการณ์ที่เขาคงไม่ได้

การปกครองตามสบาย โดยนักเรียนจะเรียนหรือไม่เรียนก็ได้ เวลาสอนนักเรียนจะฟังหรือไม่ฟังก็ได้ ไม่มีการดูหรือว่ากล่าวตักเตือน ไม่มีการดำเนินการหากนักเรียนทำผิดระเบียบวินัย หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยครูจะสอนเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้อ้างถึงเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการปกครองเช่นนี้จะทำให้นักเรียนขาดความเป็นระเบียบ ชุกชน เข้าหาเพื่อน นักเรียนด้วยกันจนเกิดความวุ่นวายภายในห้องเรียน

ส่วนสาเหตุอีกประการ คือ กฎและระเบียบต่างๆ ของห้องเรียนซึ่งส่วนใหญ่ผู้บริหารหรือครูเป็นผู้กำหนด โดยนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ก็อาจนำมาซึ่งการขาดระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ ดังนี้

กฎและระเบียบที่ขัดกับพัฒนาการของเด็ก เช่น ห้ามพูดคุยในห้องเรียน ห้ามลุกจากที่นั่ง ซึ่งเป็นการขัดกับธรรมชาติและพัฒนาการของนักเรียน โดยเฉพาะวัย 6-12 ขวบ และหากว่ากฎนั้นขัดกับกระบวนการเรียนการสอนด้วยแล้วที่มุ่งให้นักเรียนเป็นผู้แสดงบทบาทมากขึ้น ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเองมากขึ้น ก็ยิ่งทำให้นักเรียนขาดระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้มากขึ้นด้วย หรือกฎและระเบียบที่เข้มงวดเกินไป โดยไม่ยืดหยุ่น ไม่คำนึงถึงเหตุผล กฎและระเบียบ เช่นนี้ มักจะมีส่วนทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนไม่ดี ซึ่งกฎระเบียบประเภทนี้มักได้รับการฝ่าฝืนจากนักเรียนอยู่เป็นประจำ สุดท้าย คือ กฎและระเบียบที่ไม่คงเส้นคงวา ทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย ไม่มั่นใจและวิตกกังวล เพราะการกระทำอย่างเดียวกันในบางครั้งถูกแต่บางครั้งก็ผิด (สมพร สุทัศน์, 2541, อ้างถึงใน อุทุมพร พรายอินทร์, 2542 : 23-25)

โดยสรุปแล้ว การที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้น มีสาเหตุด้วยกันหลายประการ คือ สาเหตุที่เกิดจากตัวของนักเรียนเอง สาเหตุที่เกิดจากตัวของครูผู้สอน สาเหตุที่เกิดจากรูปแบบการปกครองในห้องเรียนหรือในโรงเรียน และสาเหตุจากกฎและระเบียบต่างๆ ของห้องเรียนซึ่งส่วนใหญ่ผู้บริหารหรือครูเป็นผู้กำหนด โดยนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ ไม่ได้ครอบคลุมพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ไม่มีความเป็นไปได้ในการใช้งาน ไม่มีความเป็นธรรม และที่สำคัญ คือ ไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง เนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยด้านจิตวิทยาการศึกษา อายุและวุฒิภาวะของนักเรียน ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานของความจำเริญที่สามารถอธิบายแก่นักเรียนได้ ถึงความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสภาพบรรยากาศต่างๆ

7. การส่งเสริมปลูกฝังความมีระเบียบวินัย

ชาเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524 : 57, อ้างถึงใน หัตทยา สารสิทธิ์, 2541 : 32) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมหรือปลูกฝังความมีระเบียบวินัยไว้ ดังนี้ คือ สอนให้มีความละเอียดต่อการกระทำชั่วและเกรงกลัวต่อความชั่ว ให้มีความอดทนและความสงบเสถียร ยึดมั่นในข้อห้าม 5 ประการ และข้อที่ควรประพฤติ 5 ประการ (เบญจศีล-เบญจธรรม) มีคุณสมบัติของคนดีหรือของผู้ดี มีคุณธรรมประจำใจอันประเสริฐ (อริยทรัพย์ 7) มีจรรยาบรรณของวิชาชีพต่างๆ และมีการรักษาความสะอาด

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (2544 : 283-286) ได้เสนอรูปแบบในการส่งเสริมหรือปลูกฝังความมีระเบียบวินัยไว้ ดังนี้

1. รูปแบบการฝึก (Training Model) เป็นรูปแบบที่ต้องการให้พฤติกรรมของนักเรียนมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนดได้โดยอัตโนมัติ แต่พฤติกรรมเหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้ก็โดยอาศัยการฝึกเป็นหลัก เช่น การยกมือเพื่อตอบคำถาม การเข้าแถวเพื่อเดินเข้าหรือออกจากห้องเรียน หรือการขออนุญาตเพื่อลุกจากที่นั่ง เป็นต้น

2. รูปแบบการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification Model) เป็นวิธีการที่นำเอาหลักการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขมาใช้พัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน ประเด็นสำคัญอยู่ที่การให้แรงเสริมทางบวกแก่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาแต่จะเพิกเฉยหรือไม่ยอมรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

3. รูปแบบพลวัตจิต (Psychodynamic Model) เป็นรูปแบบที่มีฐานอยู่บนความคิดที่ว่า การทำความเข้าใจนักเรียนเป็นการแก้ปัญหาระเบียบวินัย ซึ่งเป็นรูปแบบที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความสำคัญกับสภาพจิตใจและการปรับตัวของนักเรียน ซึ่งการที่จะเข้าใจได้นั้นต้องอาศัยการศึกษาเพื่อหาสาเหตุทางอารมณ์ที่ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ

4. รูปแบบพลวัตกลุ่ม (Group Dynamic Model) เป็นรูปแบบที่มีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างสมาชิกภายในห้องเรียน ซึ่งการที่จะใช้รูปแบบพลวัตกลุ่มให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินการกับระเบียบวินัยของนักเรียนได้นั้น จำเป็นที่ครูต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความตื่นตัวต่อสถานการณ์ที่จะทำให้ทราบอยู่ตลอดเวลาว่ามีอะไรเกิดขึ้นในห้องเรียนและสามารถสื่อสารกับนักเรียนได้ในทันทีที่ต้องการ ส่วนประการที่ 2 คือ ครูสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในห้องเรียนได้พร้อมๆ กัน และมีความคล่องแคล่วในการใช้เวลา เพื่อให้การควบคุมห้องเรียนของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. รูปแบบความเจริญทางสังคมและส่วนตัว โดยรูปแบบชนิดนี้จะเน้นการปลูกฝังระเบียบวินัยแห่งตน ซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิต ซึ่งความสามารถในการบรรลุถึงความมีระเบียบวินัยแห่งตนนี้ มาจากประสบการณ์ในวัยเด็ก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างทารกกับมารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู อันเป็นทางที่จะนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเองหรือความสามารถในการควบคุมตนเองได้เมื่อโตขึ้น โดยจะปรากฏในเด็กปกติที่มีอายุ 8-10 ปี และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ส่วนกระทรวงศึกษาธิการ (2547 : ออนไลน์) ได้เสนอแนะมาตรการและกิจกรรมต่างๆ ให้สถานศึกษาดำเนินการ เพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ เร่งรัดดำเนินการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม ค่านิยมที่มีความสำคัญยิ่งต่อเยาวชนและชาติบ้านเมืองอย่างน้อย 3 ประการ คือ ความมีระเบียบวินัย การประหยัดและออม และความรักชาติที่ถูกทาง เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความมีระเบียบวินัย ก็เป็น

หนึ่งในสามประการที่จะต้องเร่งส่งเสริม ปลูกฝังและเสริมสร้าง โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงเหตุผลที่มา และคุณค่าคุณประโยชน์ของกฎระเบียบที่มีต่อบุคคลและส่วนรวม เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์ของการประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบ และเพื่อฝึกให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบ จนเกิดเป็นคุณลักษณะประจำตัวที่จะควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎและระเบียบนั้น โดยได้เสนอแนะแนวทางใน 3 ประการ ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษาให้นักเรียนรู้ เข้าใจและตระหนักในเหตุผลที่มา คุณค่า คุณประโยชน์ของกฎระเบียบที่มีต่อบุคคล สังคมส่วนรวม และคุณค่าคุณประโยชน์ของการประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบ

2. ฝึกให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ จากหน่วยงานที่ง่ายหรือทั่วไปสู่ที่ยากละเอียดอ่อนมากขึ้น จนเกิดความเคยชินเป็นอุปนิสัยหรือคุณลักษณะประจำที่จะควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ด้วยตนเอง เป็นต้นว่า ในเรื่องการแต่งกาย ระเบียบแถว การแสดงความเคารพครูอาจารย์ การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามคำสอน คำสั่งครูอาจารย์ เช่น ในเรื่องการทำการบ้าน การส่งผลงานในบทเรียน ฯลฯ การปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย การกำหนดตารางการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมประจำวัน การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบในห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน การทิ้งขยะเป็นที่และการช่วยกันเก็บขยะในบริเวณ โรงเรียนการปฏิบัติตามกฎจราจร การรักษามรรยาทในห้องสมุดและห้องประชุม ฯลฯ

3. จัดให้มีการชมเชย ยกย่อง สรรเสริญนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มที่เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบได้เป็นอย่างดี

การฝึกนักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบจนเกิดเป็นอุปนิสัย ซึ่งสามารถควบคุมความประพฤติของตนเองได้ด้วยตนเอง จะต้องอาศัยการฝึกอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ยาวนาน โดยอาศัยรูปแบบ วิธีการ หรือกระบวนการต่างๆ เข้ามาปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับปัจจัยที่แวดล้อมหรือเกี่ยวข้องอยู่อย่างสมดุล ดังนั้น ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูอาจารย์ทุกคนจะต้องร่วมมือกันฝึกฝนนักเรียนด้วยความเอาใจใส่ ด้วยความรัก และความปรารถนาดีตลอดเวลาผลที่ดีจึงจะเกิดขึ้นได้

8. ระเบียบวินัยในห้องเรียนและพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย

ตามที่ได้สรุปไปแล้วถึงความหมายของระเบียบวินัย ซึ่งหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง ให้อยู่ในแบบแผนตามที่มุ่งหวัง เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุข อันเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิต แต่ในส่วนของระเบียบวินัยในห้องเรียนนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ระเบียบวินัยในห้องเรียน หมายถึง ระเบียบแบบแผนหรือข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนดขึ้น เพื่อให้นักเรียนในห้องเรียนมีพฤติกรรมเป็นไปตามความต้องการ โดยไม่เป็นอุปสรรคหรือขัดขวางต่อการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างเรียบร้อย (ศราวุธ วงศ์ทอง, 2536 : 19)

ระเบียบวินัยในห้องเรียน หมายถึง สภาพการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่งสามารถเอื้อประโยชน์ให้ครูดำเนินบทเรียน โดยปราศจากสิ่งรบกวนอันเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของนักเรียน (Dunhill, 1964 : 1)

จากความหมาย ดังที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้น อาจพอสรุปได้ว่า ระเบียบวินัยในห้องเรียนนั้น หมายถึง สิ่งที่ได้กำหนดขึ้นภายในห้องเรียน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันภายในห้องเรียนด้วยความสงบสุข เอื้อประโยชน์ให้ครูสามารถดำเนินบทเรียนได้โดยปราศจากสิ่งรบกวน อันเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของห้องเรียน

โดยเมื่อมีการกล่าวถึง ระเบียบวินัยในห้องเรียน ก็จำเป็นต้องมีการกล่าวถึงพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนควบคู่ไปด้วย เพราะวินัยในห้องเรียนจะเกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใดย่อมต้องอาศัยการกำหนดขอบเขตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียนเป็นปัจจัยในการกำหนดเพียงนั้น ซึ่งศราวุธ วงศ์ทอง (2536 : 5) ได้กล่าวถึง ขอบเขตของพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียน โดยสามารถที่จะจำแนกออกเป็น 2 พฤติกรรมหลัก ดังนี้

1. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียนขณะที่ครูสอน ได้แก่ การไม่แหย่เพื่อน ไม่ส่งเสียงดัง ไม่นำสิ่งของมาเล่น ไม่ลุกเดินจากที่ ไม่เล่นกับเพื่อน ไม่พูดสอดแทรกครู
2. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียนขณะที่ครูไม่ทำงาน ได้แก่ การทำงานที่ครูมอบหมาย ไม่ลุกเดินจากที่ ไม่เล่นกับเพื่อน และไม่คุยกัน

ส่วนเอฟเวิร์ตสัน (Evertson, 2540 : 19-29) ได้กล่าวเอาไว้ถึงกระบวนการของห้องเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งกระบวนการของห้องเรียนดังกล่าวนี้ หมายถึง แนวทางที่จะทำให้แต่ละงาน กิจกรรม สิ่งที่ต้องทำ หรือที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำภายในห้องเรียน สามารถดำเนินไปอย่างมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถป้องกันพฤติกรรมหรือจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในห้องเรียนด้วยความราบรื่น

ดังนั้น จึงสามารถนำกระบวนการของห้องเรียนในบางกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียน มากำหนดเป็นขอบเขตของพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียนได้ เนื่องจากกระบวนการของห้องเรียนดังกล่าวทางกระบวนการมีความครอบคลุมในแต่ละงาน กิจกรรม สิ่งที่ต้องทำหรือที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำภายในห้องเรียนอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์อยู่แล้ว ดังนี้

1. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนในการเริ่มต้นแต่ละวัน
2. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนก่อนเริ่มต้นบทเรียน
3. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนในการแจกอุปกรณ์หรือเอกสารการเรียน
4. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนขณะครูกำลังสอน
5. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนขณะนั่งทำงานรายบุคคล
6. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนขณะอยู่ในกลุ่มย่อย
7. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนขณะอยู่นอกกลุ่มย่อย
8. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนเมื่อครูถูกรบกวนขณะที่ครูกำลังสอน
9. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนเมื่อการทำงานของนักเรียนเสร็จสมบูรณ์

จากขอบเขตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียนตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอที่จะประมวล โดยองค์รวม เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและครอบคลุมในแต่ละประเด็นที่เป็นพฤติกรรมหลัก โดยอิงอยู่บนพื้นฐานทางธรรมชาติในบทบาทของทั้งครูและนักเรียนที่สามารถเกิดขึ้นได้ในห้องเรียน พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียน จึงมีขอบเขตของพฤติกรรมใน 3 ขอบเขต ดังนี้

พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนในการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย

1. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนในการเริ่มต้นแต่ละวัน
2. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนในการแจกอุปกรณ์หรือเอกสารการเรียน
3. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนก่อนเริ่มต้นบทเรียน

พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนในการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนขณะครูกำลังสอน
2. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนเมื่อครูถูกรบกวนขณะที่ครูกำลังสอน

พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนในการทำงาน ประกอบด้วย

1. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนขณะนั่งทำงานรายบุคคล
2. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนขณะอยู่ในกลุ่มย่อย
3. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนขณะอยู่นอกกลุ่มย่อย
4. พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนเมื่อการทำงานของนักเรียนเสร็จสมบูรณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างกฎและกระบวนการของห้องเรียนกับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย ของนักเรียน

กฎและกระบวนการของห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียน เพราะทั้งกฎและกระบวนการนี้ สามารถช่วยป้องกันพฤติกรรมหรือจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียน จนทำให้ครูสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในห้องเรียนด้วยความราบรื่น ซึ่งจากความสำคัญของกฎและกระบวนการของห้องเรียนดังกล่าว ทำให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ในต่างประเทศ เช่น จากการศึกษาวิจัยของอาร์บัคเคิล (Arbuckle, 2004 : Online) ในเรื่อง การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการห้องเรียนของครูที่มีอายุในการทำงานระหว่าง 5-9 ปี ที่มีต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาระเบียบวินัยของห้องเรียน โดยทำการสำรวจความคิดเห็นของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จำนวน 96 โรงเรียน ในประเทศออสเตรเลีย พบว่า ความวิตกกังวลของครูส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์กับการทำงานที่ยุ่งยากและการเคารพในกฎและกระบวนการในห้องเรียนของนักเรียน จึงอาจกล่าวได้ว่า นอกเหนือจากการทำงานที่ยุ่งยากของนักเรียนแล้ว การเคารพในกฎและกระบวนการของนักเรียน ก็ยังก่อให้เกิดความวิตกกังวลในตัวครูอีกด้วย นั่นย่อมแสดงให้เห็นว่ากฎและกระบวนการของห้องเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียน

หรือจากการศึกษาวิจัยของเลบลานซ์ (Le Blance, 2004 : Online) ในเรื่อง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องกฎของห้องเรียน โดยทำการสำรวจความคิดเห็นจากนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 244 คน ในชั้นที่มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนผู้ชายมีเจตคติเชิงลบต่อกฎและการเคารพกฎสูงกว่านักเรียนผู้หญิง ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อนักเรียนผู้ชายมีเจตคติเชิงลบต่อกฎและการเคารพกฎสูงกว่านักเรียนผู้หญิงแล้ว นักเรียนผู้ชายย่อมมีพฤติกรรมที่ผิดระเบียบวินัยหรือมีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยมากกว่านักเรียนผู้หญิงด้วย หรือสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า กฎและกระบวนการในห้องเรียนนั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียน

จากผลของการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น ย่อมเป็นสิ่งที่สามารถยืนยันได้ว่า ทั้งกฎและกระบวนการของห้องเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการห้องเรียนนั้น จะสามารถช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้อย่างราบรื่น เพื่อให้นักเรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนได้อย่างดี ดังคำกล่าวของเอฟเวิร์ทสัน (Evertson, 2540 : 13) ที่ว่า “กฎและกระบวนการมีความจำเป็นที่จะใช้ในการจัดการห้องเรียนอย่างขาดมิได้” เนื่องจากทั้งกฎและกระบวนการมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียนนั่นเอง